

L'ex-president del Congrés espanyol, Manuel Marín, amb el llaips de memòria que conté el projecte de llei de pressupostos per al 2008, amb el ministre d'Economia, Pedro Solbes, i el president de la comissió de pressupostos, Jesús Posada.

El 15 de juliol és la nova data que ara dóna el president espanyol per a publicar les balances fiscals. Però a molts experts els fa por que les dades que aportarà finalment el Ministeri d'Economia seran per a disfressar la realitat. Una realitat estintolada en el perllongament d'un règim d'espoli econòmic, paral·lel al desenvolupament de l'estat de les autonomies, que ha acabat descentralitzant la gestió, però concentrant el poder polític i financer –el gruix de la veritable capacitat de decisió– al voltant de l'estat, amb un únic centre com a capital, Madrid.

Som a les portes de la negociació final d'un nou model de finançament autonòmic en el qual els territoris dels Països Catalans tenen per objectiu reduir al màxim el seu dèficit fiscal, i aconseguir un model més just. Dit d'una altra manera, el sistema de finançament que fins ara ha regit, resulta deficitari per a les administracions dels tres governs autonòmics dels territoris de parla catalana, Generalitat de Catalunya, Generalitat Valenciana i Govern de les Illes Balears. I que, com a mínim, no és prou just –per no dir que és injust– amb les necessitats dels ciutadans d'aquestes tres comunitats autònomes, sota administració espanyola.

En la negociació d'aquest nou model de finançament, el ministre d'Economia espanyol, Pedro Solbes, ha deixat clar que les dades de les balances fiscals no hi tindran cap paper. Però si se saben, de segur que posaran al descobert allò que molts estudis elaborats fins ara ja han deixat clar: que Catalunya, el País Valencià i les Illes són els territoris que més aporten a les arques de l'estat i menys reben en forma de retorn en inversions. I, tot i que alguns experts adverteixen que les xifres que pugui donar el ministeri probablement seran disfressades, igualment permetran d'entreveure una realitat cada vegada més palpable, la d'un model de finançament que sistemàticament ha anat absorbint els recursos econòmics i productius del conjunt del Països Catalans, que cada volta pateixen més aquest ofec premeditat en les infraestructures bàsiques i en la capacitat de generar riquesa.

Les imatges de l'ofec. Dèficit fiscal, balances fiscals, manca d'inversió en infraestructures, etc. Són algunes de les expressions que descriuen aquesta situació de desigualtat entre l'esforç productiu i fiscal dels Països Catalans i el retorn obtingut per part de l'estat en inversions. Però no deixen de ser expressions que sovint costa d'identificar en la quotidianitat de la ciutadania. Aquests darrers temps ja s'han viscut molts episodis que deixen clar que els serveis públics i les xarxes d'infraestructures comencen a sofrir un col·lapse

El desenvolupament del model de descentralització política no ha estat acompanyat d'un procés necessari de descentralització del finançament

que acaba debilitant la capacitat productiva d'aquests territoris.

La crisi del sistema ferroviari a Catalunya en la xarxa de rodalia de Renfe n'ha estat un exemple. Més enllà de les avaries produïdes per la construcció precipitada i poc acurada de la línia de TGV de Madrid-Barcelona, aquesta crisi ha deixat al descobert una xarxa obsoleta per l'abandó del manteniment, i que ha acabat tenallant la mobilitat ciutadana, amb les conseqüències corresponents per a l'economia. La inversió pràcticament nul·la de l'estat en el manteniment i el desenvolupament d'aquesta xarxa de comunicació ferroviària a Catalunya, i també al País Valencià, contrasta amb les inversions que ha rebut Madrid i el seu cinturó, en matèria de transport ferroviaris.

Aviat farà un any que Barcelona va haver de suportar una greu apagada elèctrica. Diverses parts de la ciutat van quedar-se sense subministrament elèctric durant dies per deficiències importants en la xarxa de distribució elèctrica.

En l'àmbit del serveis propis d'una societat del benestar les coses no han pas millorat. El mal sistema de finançament autonòmic ha fet que el dèficit sanitari creixi permanentment, i que cada cop estiguin més col·lapsades algunes àrees de l'atenció sanitària pública, per la incapacitat d'absorbir amb els recursos necessaris les necessitats que es generen amb l'increment de població, dels darrers anys, nouvinguda. Àmbits com el de la pediatria, l'atenció primària o les urgències viuen una situació de pressió constant per intentar d'atendre totes les exigències. De fet, les administracions catalana i valenciana han hagut d'emprendre mesures d'excepció per a afrontar un increment de demanda de serveis que, de moment, encara no s'ha reflectit en la distribució de les inversions de l'estat.

Un altre focus d'ofec és l'educatiu. Novament, els canvis socials i demogràfics que repercuteixen també en el sistema educatiu queden fora, de moment si més no, dels càlculs de la redistribució de la *riquesa* de l'estat.

Els governs autonòmics, a mesura que han anat augmentant el nivell competencial, paradoxalment, també han anat incrementant el seu ofec estructural, perquè l'estat continua reservant-se la capacitat de decisió de les inversions i, alhora, gran part de la capacitat normativa de base (les lleis de base estatals que legislen el desplegament bàsic competencial).

El parany del model autonòmic.

Som davant d'un model d'estat autonòmic amb nivells de descentralització rellevants. De fet, gran part de les principals competències que configuren un estat han estat traspassades formalment a les autonomies, més o menys parcialment: sanitat, educació, cultura, aspectes de seguretat interior –en el cas català–, fins i tot, alguna coresponsabilitat de caràcter fiscal. Vist així, es podria considerar aquest com un sistema modèlic de descentralització.

Però quan analitzem la realitat ens adonem que a poc a poc l'estat, a través d'un viratge en la doctrina de la interpretació constitucional i de l'acció política dels governs successius, ha anat incrementant la interpretació de les lleis de base a favor seu i contra la capacitat política de l'administració autonòmica. Així mateix, el desenvolupament del model de descentralització política no ha estat acompanyat d'un procés necessari de descentralització del finançament en paral·lel. Resultat: les administracions autonòmiques han acabat exercint un paper pràcticament reduït al de gestores de les competències cedides, però amb escassa o nul·la capacitat de gestió política real. Un model que ha funcionat molt bé per a

aquelles comunitats autònomes amb poc potencial econòmic, que s'han vist beneficiades per les inversions de l'estat fetes sota el principi de la *solidarietat interterritorial*. Però que ha resultat un veritable llast per als territoris que tenien un model econòmic més basat en el teixit productiu, com és el cas de Catalunya, el País Valencià i les Illes.

Es trenca l'equació del regionalisme. Així, doncs, sempre s'ha plantejat la relació simbiòtica que s'havia establert entre els anomenats territoris *rics* amb l'estat espanyol. Tradicionalment, les burgesies catalanes i valencianes trobaven en l'estat un mercat

estable. La fórmula era la de sobirania per proteccionisme de mercat. Tot plegat, en un context en què aquests territoris es convertien en el motor econòmic d'un estat poc modern i endarrerit. Però amb la implantació del model autonòmic, i la tenacitat de les polítiques de l'estat espanyol, s'han modificat els elements de l'equació.

Gràcies a un model de finançament basat en un dèficit fiscal endèmic (en queden fora els territoris al marge del regim comú, País Basc i Navarra), Espanya ha pogut modernitzar-se i bastir unes estructures d'estat potents amb un nou centre econòmic i polític indiscutible com a capital: Madrid.

El poder industrial català s'ha quedat avui amb un tren obsolet per a transportar les seves mercaderies i la incapacitat de dissenyar els propis aeroports. I l'administració autonòmica depèn del tot d'allò que dictin els pressupostos generals de l'estat. Mentrestant, a la concentració del poder polític al centre, impulsada des de l'estat, aquests darrers anys s'hi ha afegit la concentració del poder financer, com és natural.

Avui tot passa per Madrid. I gràcies a l'amabilitat solidària del model de finançament de règim comú.

Enric Rimbau

L'estafa del règim comú

Els Països Catalans arrosseguen un dèficit fiscal històric. L'estat assegura que amb la cessió de trams més elevats dels impostos ja contribueix a reduir el dèficit. Però no explica que el fons de suficiència, en nom de la solidaritat, pot fer que Catalunya i les Illes, contribuents netes, acabin perdent diners amb la jugada.

Sobre el paper, l'estat espanyol gairebé és buit de competències; només conserva el poder absolut sobre defensa, exteriors i la casa reial. L'educació, la sanitat, els serveis socials o la cultura, per exemple, són gestionats pels governs autonòmics. En aquest model, l'estat i les comunitats autònomes de règim comú gocien

al Consell de Política Fiscal i Financera les necessitats econòmiques —sempre sobre càlculs teòrics—, que es nodreixen dels impostos cedits totalment o parcialment. Si amb els impostos no s'arriba a cobrir el total de la despesa, les comunitats reben una transferència del fons de suficiència, i si passa al contrari, si s'han superat les necessitats calculades, el territori ha d'aportar diners extra a aquest fons.

A la pràctica, el sistema de finançament de la LOFCA —que exclou el règim foral del País Basc i Navarra— ha consolidat l'espòli fiscal en territoris, com Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears, que són obligats a aportar molt més que no reben de l'estat en forma de serveis o pressupost per a exercir competències. El Principat i les Illes són contribuents nets al fons de suficiència, mentre que el País Valencià n'és receptor net. Per tenir una idea dels resultats que dona aquest sistema de finançament, observem que el 1992 Catalunya va recuperar 728 milions d'euros a través de la cessió d'impostos, i en va perdre 626 en el fons de suficiència. El 2001, el guany en impostos va ser de 3.908 milions d'euros, i va perdre 3.684 milions en el fons, és a dir, ja es va acostar molt al saldo negatiu. Per això els partits nacionalistes catalans reclamen que es compleixi l'Estatut, que estableix que l'estat ha de cedir el 50% de l'IVA i de l'IRPF i el